

Aldarfjórðungs skyndimyndir íslenska lífeyriskerfisins – áskoranir og styrkleikar

MÁR GUÐMUNDSSON

AÐALFUNDUR LANDSAMTAKA LÍFEYRISSJÓÐA

27. MAÍ 2025

Bakgrunnur

- ❑ Þrjár ritgerðir um íslenska lífeyriskerfið á níunda áratugnum og í upphafi aldarinnar:
 - ❑ Íslenska lífeyrissjóðakerfið: ástand og horfur, 1995, Landssamband lífeyrissjóða og Samband almennra lífeyrissjóða.
 - ❑ Íslenska lífeyriskerfið, maí 2000, Landsamtök lífeyrissjóða.
 - ❑ The Icelandic pension system, Monetary Bulletin, 2001/1, Seðlabanki Íslands.
- ❑ Eftir seðlabankastjóratíð:
 - ❑ Staða lífeyrissjóða í hagkerfinu, 2021, skýrsla fjármála- og efnahagsráðherra til Alþingis.
 - ❑ Takmarkanir á gjaldmiðlaáhættu lífeyrissjóða, 2022, skýrsla til fjármála- og efnahagsráðherra.
 - ❑ Greinagerðir og kaflaskrif fyrir Grænbókarnefnd, 2023/2024.
- ❑ Í gangi: endurgerð ritgerðar á ensku um íslenska lífeyriskerfið frá árinu 2001.

Endurgerð rits á ensku

Meginkaflar

- I. Introduction
- II. Structure of the pension system
- III. Governance and risk management of pension funds
- IV. Development of the pension system
- V. Performance and outcomes
- VI. International comparison
- VII. Economic effects
- VIII. Looking ahead
- IX. Conclusions

- Auk þess nokkrir viðaukar, þ.m.t. endurnýjaðar og samræmdar tímaraðir fyrir lífeyrissparnað frá 1962.
- Umfang verður þó nokkuð meira en á 2001 greininni.
- Endurspeglar breytingar á kerfinu, nútíma áherslur og nýjar rannsóknir.
- Á einkum við um kafla III, V, VII og VIII.

Hvað hefur breyst á aldarfjórðungi (1999 – 2023)?

❑ Umfang, samsetning og hagkvæmni lífeyriskerfisins:

❑ Skylduiðgjald úr 10% í 15,5% og samræming á almennum og opinberum markaði.

❑ Lífeyriseignir í hlutfalli við VLF hafa aukist 4,5 sinnum, iðgjöld 2,6 sinnum og greiðslur til sjóðfélaga 5,3 sinnum.

❑ Hlutdeild séreignar í lífeyriseignum hefur hækkað töluvert (úr 6% í 16%).

❑ Hlutdeild lífeyrissjóða í ævilöngum ellilífeyri hefur aukist en minnkað í örorkulífeyri.

❑ Hlutdeild eigna í erlendri mynt hefur tvöfaldast, eða úr 19% í 38%.

❑ Lífeyrissjóðum hefur fækkað úr 60 í 21.

❑ Regluverk og eftirlit hefur bæði batnað og þyngst.

Hvað hefur breyst? .. frh.

- ❑ Samfélagsbreytingar sem hafa áhrif á verkefni og árangur lífeyriskerfisins:
 - ❑ Lægri fæðingartíðni, auknar lífslíkur fólks á ellilífeyrisaldri og fjölgun íbúa af erlendum uppruna.
 - ❑ Aukin tilfærsla vinnuafis og fólks á ellilífeyri til og frá landinu.
 - ❑ Aukin hlutastörf samfara lífeyristöku að hluta framan af ellilífeyrisaldri.
- ❑ Hagur aldraðra hefur batnað, tekjujöfnuður hefur aukist þeirra á milli og virkur eftirlaunaaldur hefur lækkað. Hér á uppbygging lífeyrissjóðakerfisins hlut að máli.

Hvað hefur ekki breyst?

□ Grunnhugsun og megineiginleikar kerfisins:

- Þriggja stoða kerfi almannatrygginga, skylduiðgjalds og valkvæðs lífeyrissparnaðar í séreign.
- Stærstur hluti skylduiðgjalds fer til lífeyrissjóða sem byggja á fullri sjóðsöfnun og samtryggingu.

□ Mikið vægi sjóðsöfnunar er enn helsti styrkleiki kerfisins:

- Ekki mikill munur á raunávöxtun sjóðanna og raunaukningu launasummu þjóðarbúsins yfir lengri tímabil („ávöxtun“ gegnumstreymis), en sjóðsöfnun býður einnig upp á færslu hluta lífeyrisbyrðar erlendis, jákvæð efnahagsleg og fjármálaleg áhrif og stjórnaðskrárvarin réttindi.

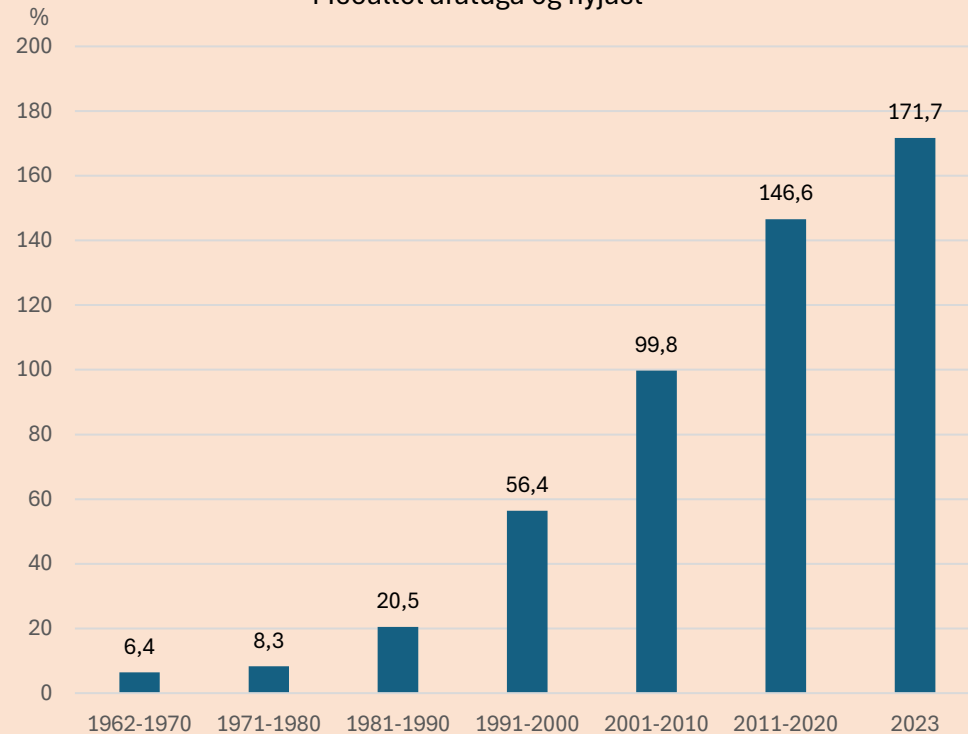
□ Núvirðingarstuðull er 3,5% - Hrein raunávöxtun 2000-2023: 3,3% en 3,7% síðustu 20 ár.

□ Að það séu áhyggjur af miklum umsvifum sjóðanna á ákveðnum innlendum eignamörkuðum.

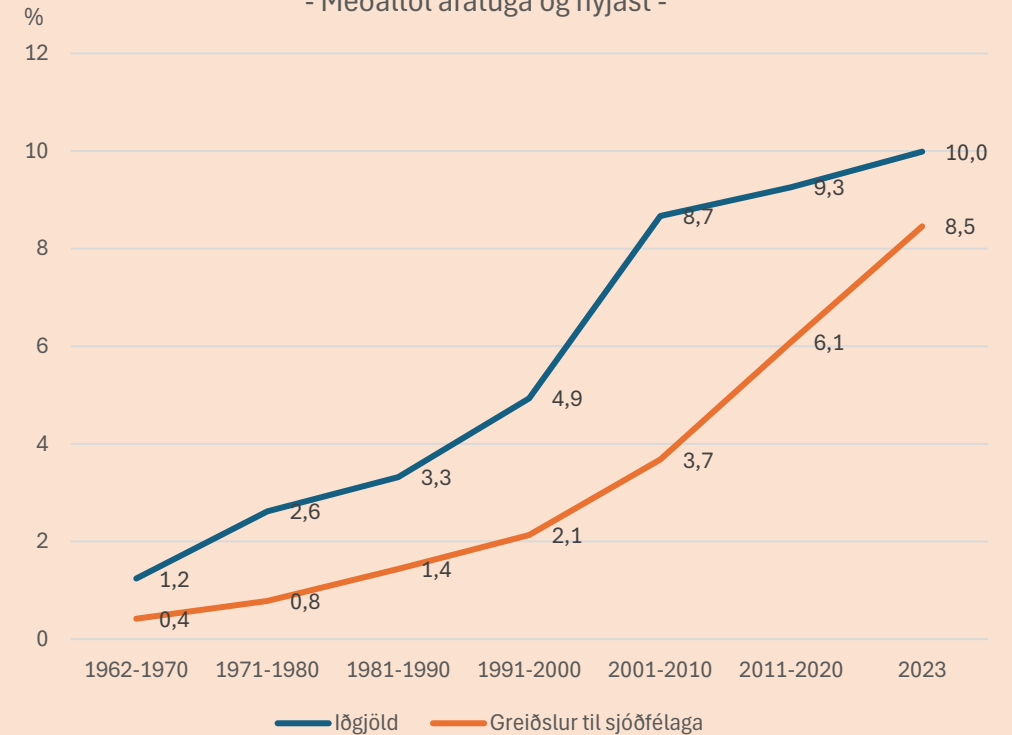
- Lausnirnar sem voru lagðar til þá voru meiri fjárfestingar erlendis og í innlendu hlutafé.

Langtímaþróun lífeyrisparnaðar – nýtt gagnasett 1962-2023

Lífeyriseignir sem hundraðshluti af landsframleiðslu
- Meðaltöl áratuga og nýjast -

Þjóföld og greiðslur til sjóðfélaga sem % af VLF
- Meðaltöl áratuga og nýjast -

Nokkrar helstu áskoranir og álitamál

- ❑ Að ná til lengdar ávöxtun á lífeyrissjóðum sem stendur undir boðuðum réttindum og útskýra í því sambandi áhættu og óvissu fyrir sjóðfélögum.
- ❑ Fyrirkomulag örorkulífeyris hjá lífeyrissjóðum.
- ❑ Hlutverk séreignar, flækjustig og neytendavernd.
- ❑ Viðeigandi regluverk og eftirlit með lífeyrissjóðum og öðrum vörsluaðilum lífeyrissparnaðar sem byggir á greiningu á eðli og umfangi áhættu í þessari starfsemi.
- ❑ Stórir sjóðir í litlu landi.

Aldarfjórðungs skyndimyndir íslenska lífeyriskerfisins – áskoranir og styrkleikar

MÁR GUÐMUNDSSON

AÐALFUNDUR LANDSAMTAKA LÍFEYRISSJÓÐA

27. MAÍ 2025

